

Iedzīvotāju aktivitāte vispārējo krūts un olnīcu vēža profilaktisko apskašu veikšanā: socioloģiskās aptaujas rezultāti

Maruta Pranka¹, Edvīns Miklaševičs^{1,2}, Liene Līvmane¹

¹Rīgas Stradiņa universitāte, Onkoloģijas institūts, Latvija

²Paula Stradiņa Klīniskā universitātes slimnīca, Latvija

Ievads. Krūts vēzis ir visbiežāk sastopamā onkoloģiskā slimība sievietēm Latvijā, katru gadu saslimst aptuveni tūkstotis sieviešu. Novēlota slimības diagnoze ir viens no cēloņiem, kas negatīvi ietekmē ārstēšanas un atveseļošanās iespējas. Iedzīvotāju izvēli veikt profilaktiskās apskates ietekmē dažādi faktori, kuru noskaidrošana varētu veicināt situācijas uzlabošanas profilaktisko skrīningu un agrīnas diagnostikas jomā. Prezentēti dati no kvantitatīvā pētījuma, ko veic RSU Onkoloģijas institūta pētnieki

Darba mērķis, materiāls un metodes. Analizēt Latvijas iedzīvotāju aktivitātes dinamiku vispārējo, kā arī krūts un olnīcu vēža profilaktisko apskašu veikšanā. Analizēti dati no krūts vēža pacientu aptaujas. Aptaujā iekļautas patientes, kuras piekrit piedalīties pētījumā un kurām veikta ķirurģiskā ārstēšana Paula Stradiņa Klīniskajā universitātes slimnīcā. Aptauja veikta ar tiešajām intervijām pēc mastektomijas operācijas, izmantojot strukturētu anketu. Analizēti aptaujas dati gadu griezumā par 2011.–2014. gadu periodu. Pētījumā sasniegtā izlase uz 2014. gada 30. decembri ir n = 544.

Rezultāti. Aptaujā aptvertās sieviešu grupas vecums ir 28–92 gadi. Aptaujas rezultāti liecina par aktivitātes pieaugumu profilaktisko apskašu apmeklējumos. 86,0% aptaujāto apstiprina, ka veic regulāras vispārējās veselības pārbaudes, 2011. gadā tās veica 76,9% sieviešu. Ja 2011. gadā ginekoloģisko apskati veikušas 37,7% no respondentēm, tad 2014. gadā to darījušas 66,4%. 41,1% no 2014. gada respondentēm veikušas mamogrāfijas izmeklējumus, kamēr 2011. gadā tie ir bijuši 17,7%. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu respondentu nosauktajiem cēloņiem profilaktisko apskašu neapmeklēšanā, redzams, ka būtiski samazinājies biežums atbildei “nav sūdzību / simptomu” – 35,9% 2014. gadā vs. 63,6% 2011.–2013. gadā. Ir tendence samazināties nosauktajam cēlonim “samaksa par izmeklējumiem” – 9,1% 2011.–2013. gadā vs. 3,2% 2014. gadā. Savukārt joprojām cēloņi “nevēlēšanās”, “laika trūkums” “nepietiekoša motivācija / slinkums” saglabājušies iepriekšējo gadu robežās no 5,1 līdz 7,1%.

Secinājumi. Vērojamas pozitīvas tendences respondentu aktivitātes dinamikā profilaktisko apskašu veikšanā. Tomēr lielai daļai iedzīvotāju ir zems motivācijas un aktivitātes līmenis profilaktisko apskašu veikšanā, joprojām saglabājas uzskats, ka “pie ārsta jāiet tikai slimības gadījumos”.

Ņemot vērā mērķa grupas specifiku (krūts vēža slimnieces) šos kvantitatīvos rādītājus nevar viennozīmīgi ekstrapolēt uz visu Latvijas sieviešu populāciju attiecīgajā vecumā. Lai veiktu salīdzinājumu, nepieciešamas kontroles grupas, t. i., reprezentatīva Latvijas sieviešu izlases aptauja viedokļu un pieredzes noskaidrošanai.